

Reemigrējošo bērnu un jauniešu
integrācija
Latvijas vispārējās izglītības
iestādēs:
iesaistīto pušu sadarbība

I.J.Mihailovs

27.11.2020.

Latvijai piederīgie bērni un jaunieši ārpus Latvijas skolām (2019/2020)

Skaitis	Iemesls
13703	Dzīvo un mācās ārpus Latvijas
1738	Citas valsts pilsoņi ar uzturēšanās atļaujām Latvijā
371	Pašvaldība nav veikusi darbības informācijas noskaidrošanai / Pašvaldība informāciju nav ievadījusi
116	Sāks mācības nākamajā mācību gadā
88	Dzīves vietas maiņa
82	Pašvaldība veikusi darbības informācijas noskaidrošanai, tomēr informāciju noskaidrot nav izdevies
66	Anulēta deklarētā dzīvesvieta

Remigranti un ārvalstnieki Latvijas izglītības iestādēs –
1680

Diasporas likums (01.11.2018)

Lai nodrošinātu diasporas **bērnu un jauniešu sekmīgu integrāciju** Latvijas izglītības sistēmā:

- nodrošina diasporas locekļiem iespēju pirms remigrācijas **savlaicīgi reģistrēt** savus bērnus Latvijas vispārējās izglītības iestādēs, arī pirmsskolas izglītības iestādēs, un profesionālās izglītības iestādēs;
- nodrošina pastāvīgu un sistēmisku **atbalstu** diasporas bērnu **integrācijai** Latvijas izglītības sistēmā;
- **veicina** diasporas jauniešu **piesaisti studijām** Latvijas augstākās izglītības iestādēs uz laiku vai pastāvīgi, citstarp sniedzot latviešu valodas apguvei nepieciešamo atbalstu.

Ieteikums vecākiem un pedagogiem

Sadarbība starp vecākiem un Latvijas izglītības iestādi pirms bērna / jaunieša ir atgriezes Latvijā.

- Ir ieteicams nodibināt elektronisko vai arī telefonisko saziņu, informējot par izglītības piedāvājumu, dažādām (atbalsta) iespējām, par bērnu, viņa līdzšinējo izglītību, latviešu valodas prasmi.
- Pozitīva komunikācija dažreiz vainagojas ar iespējām organizēt īslaicīgas mācību vizītes, lai bērnam būtu iespējams iejusties Latvijas izglītojamā lomā, nosūtīt mācību materiālus utt.

Pašreizējais regulējums

MK 13.10.2015. noteikumi Nr.591 “Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi”

Izglītojamo neatskaita no izglītības iestādes, pamatojoties uz vecāku vai pilngadību sasniegušā izglītojamā iesniegumu, ja:

- viņš plāno mācīties citā valstī **ne ilgāk par vienu mācību gadu;**
- viņš devies līdz kādam no vecākiem, kas nosūtīts diplomātiskajā dienestā uz laiku **līdz četriem gadiem;**

Izglītojamo, kurš mācās citā valstī, bet līdz kārtējā mācību gada beigām izglītības iestādē nav rakstiski iesniedzis informāciju par iegūto izglītību, iespējamo atgriešanos un izglītības ieguves turpināšanu nākamajā mācību gadā attiecīgajā izglītības iestādē, atskaita no izglītības iestādes, pamatojoties uz direktora rīkojumu.

(Izglītības iestāde par izglītojamā atskaitīšanu rakstiski informē viņa vecākus vai pilngadīgu izglītojamo, nosūtot vēstuli uz deklarētās dzīvesvietas adresi).

Pašreizējais regulējums

MK 13.10.2015. noteikumi Nr.591 “Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi”

Ja izglītojamais mācību gada laikā plāno izbraukt no valsts uz noteiktu laiku, **kas pārsniedz vienu mācību gadu**, un turpināt izglītības ieguvī citā valstī:

- vecāki vai pilngadīgais izglītojamais iesniedz izglītības iestādē iesniegumu, kurā, norādot plānoto termiņu, apliecina, ka izglītojamais izbrauc no valsts. Iesniegumu var nosūtīt arī elektroniski, parakstot ar drošu elektronisko parakstu;
- izglītības iestāde vecākiem vai pilngadīgajam izglītojamam izsniedz (ja norādīts iesniegumā – nosūtot pa pastu vai elektroniska dokumenta veidā) izglītojamā liecību vai mācību sasniegumu vērtējumu izrakstu.
- **direktors izdod rīkojumu par izglītojamā atskaitīšanu no izglītības iestādes un rakstiski informē pašvaldību**, kuras teritorijā ir deklarēta izglītojamā dzīvesvieta, par izglītojamā izglītības ieguves turpināšanu ārvalstīs, kā arī nodrošina, ka informācija par izglītojamā statusu ir aktualizēta Valsts izglītības informācijas sistēmā.

Izglītojamā, kurš ir ieradies no ārvalstīm, uzņemšana Latvijas vispārējās izglītības iestādē

Izglītojamais, kurš <u>iepriekš ir mācījies Latvijā</u> , atgriežas no mācībām citā valstī	Citas valsts izglītojamais, kurš <u>iepriekš nav mācījies Latvijā</u>
Izglītības iestāde	
1. Pieprasa no izglītojamā vecākiem vai pilngadīgā izglītojamā dokumentus, kas raksturo un apliecina citā valstī apgūto mācību saturu un mācību sasniegumu vērtējumu	2. Ar direktora rīkojumu izveido izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšanas komisiju triju pedagogu sastāvā, lai novērtētu izglītojamā valodu prasmes, apgūto mācību saturu un mācību sasniegumus
3. Vērtē iesniegtos dokumentus un izglītojamā mācību sasniegumus, pieaicinot izglītojamo un viņa vecākus vai izglītojamo, kurš sasniedzis pilngadību	
4. Uzņem izglītojamo viņa vecumam un vajadzībām atbilstošā klasē , ievērojot iepriekš apgūtā mācību satura pēctecību	
5. Ar direktora rīkojumu nosaka viena mācību gada laikā īstenojamais valsts finansētais atbalsta pasākums obligātās pamatizglītības ieguvei – latviešu valodas prasmes pilnveidei un mācību priekšmetu "Latviešu valoda" vai "Literatūra", vai "Latviešu valoda un literatūra", "Sociālās zinības", "Latvijas vēsture", kā arī to mācību priekšmetu apguvei, kuri atšķiras Latvijas un izglītojamā iepriekš apgūtajā izglītības programmā	5. Ar direktora rīkojumu nosaka viena līdz triju mācību gadu laikā īstenojamais valsts finansētais atbalsta pasākums obligātās pamatizglītības ieguvei – latviešu valodas prasmes pilnveidei un mācību priekšmetu "Latviešu valoda" vai "Literatūra", vai "Latviešu valoda un literatūra", "Sociālās zinības", "Latvijas vēsture", kā arī to mācību priekšmetu apguvei, kuri atšķiras Latvijas un izglītojamā iepriekš apgūtajā izglītības programmā

Tātad

- Atbalsta pasākumi primāri ir paredzēti ar Latviju saistītajos mācību priekšmetos.
- Katrā mācību priekšmetā ir nepieciešams noteikt izglītojamo zināšanu līmeni.
- Saskaņota pedagoģiskā darbība, lai tiktu veidots kopīgs redzējums par mācīšanu un mācīšanos, pārvarot atšķirības izglītības programmās un plaisās zināšanās, kā arī būtu skaidri pedagogu un izglītojamā savstarpējie sadarbības noteikumi, būtu samērīgs izpildāmo darbu apjoms un termiņi.

Izpēte

“Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā” (2014)

Mērķis – apzināt, kā notiek vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā un identificēt iekļaušanās procesā pastāvošās problēmas, kā arī sniegt priekšlikumus to risināšanai

Direktoru izmantotie resursi informācijas un atbalsta materiālu iegūšanai remigrējušo izglītojamo mācību procesam

- ✓ 16 direktori zina, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus darbam ar izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī
- ✓ 15 direktori nezina, kur meklēt minēto informāciju

16 direktoru norādītie resursi

- Latviešu valodas aģentūra (5)
- Valsts izglītības satura centrs (3)
- Kursos iegūtie materiāli (3)
- Izglītības kvalitātes valsts dienests (1)
- Izglītības un zinātnes ministrija (1)
- www.uzdevumi.lv (1)
- Sabiedrības integrācijas fonds (1)
- Materiāli mazākumtautību programmu apguvei. Angļu valodas mācību grāmatas sākumskolai latviešu valodas apguvei (1)
- Liepājas Iekļaujošās izglītības atbalsta centrs (1)

Pedagogu izmantotie resursi informācijas un atbalsta materiālu iegūšanai remigrējušo izglītojamo mācību procesam

- ✓ 47 pedagogi zina, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus, kas saistīti ar remigrējušo izglītojamo mācībām;
- ✓ 59 pedagogi norādīja, ka nezina, kur meklēt atbalstu darbā ar remigrējušiem izglītojamajiem
- ✓ 2 pedagogiem nav bijis nepieciešams šāds atbalsts;
- ✓ 3 pedagogi nav snieguši atbildi uz jautājumu.

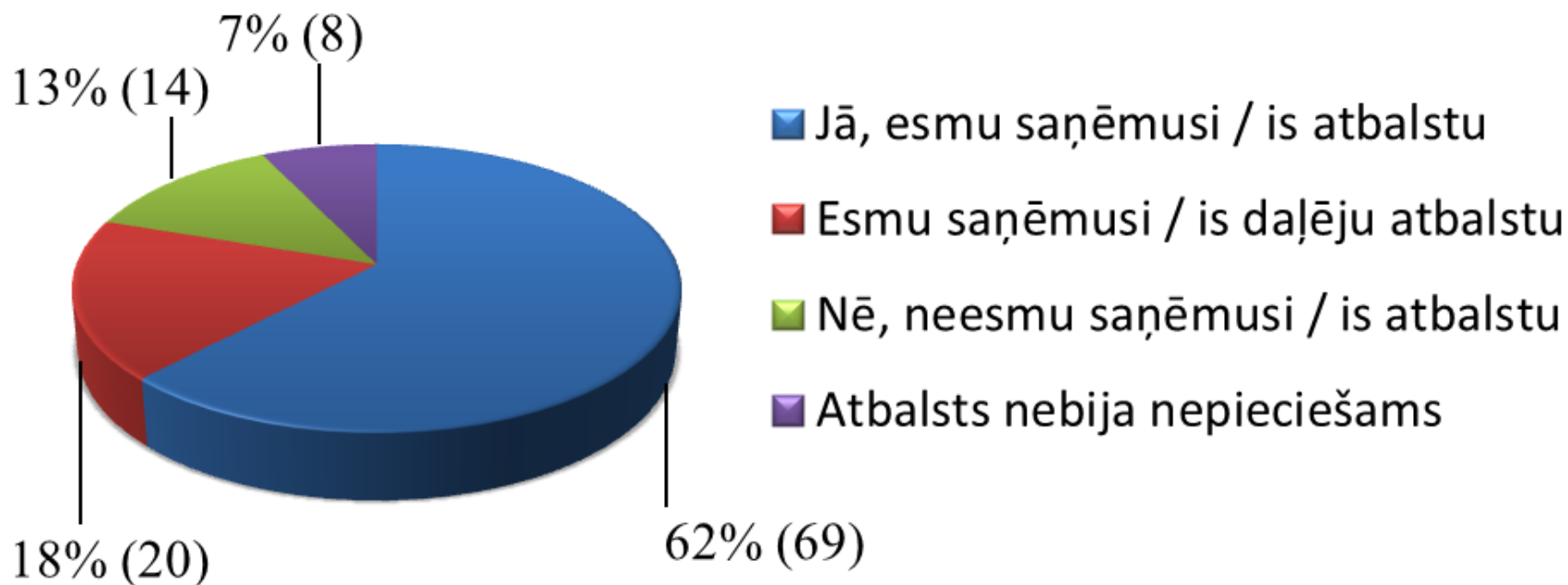
47 pedagogu izmantotie interneta resursi

- <http://valoda.ailab.lv/> (9)
- www.visc.gov.lv (8)
- www.valoda.lv (8)
- www.mfa.gov.lv (5)
- www.pasakas.net (3)
- <http://kidi.lv> (3)
- <http://maciunmacies.valoda.lv> (3)
- www.izm.gov.lv (3)
- www.uzdevumi.lv (2)
- <http://dzimba.lv> (2)
- <http://www.sazinastilts.lv> (2)
- www.youtube.com (1)
- www.lizda.lv (1)

47 pedagogu izmantotie citi resursi

- Izglītības iestādes administrācija, metodiķi un citi kolēģi (15)
- Pašu pedagogu izstrādātie materiāli (2)
- Reemigrācijas plāns (6.1.; 6.2. punkts) (1)
- Publikācijas presē (1)
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija (konsultācijas; 1)
- Labklājības ministrija (konsultācijas; 1)

111 pedagogu viedoklis par atbalsta saņemšanu no kolēģiem remigrējušo izglītojamo mācību procesā

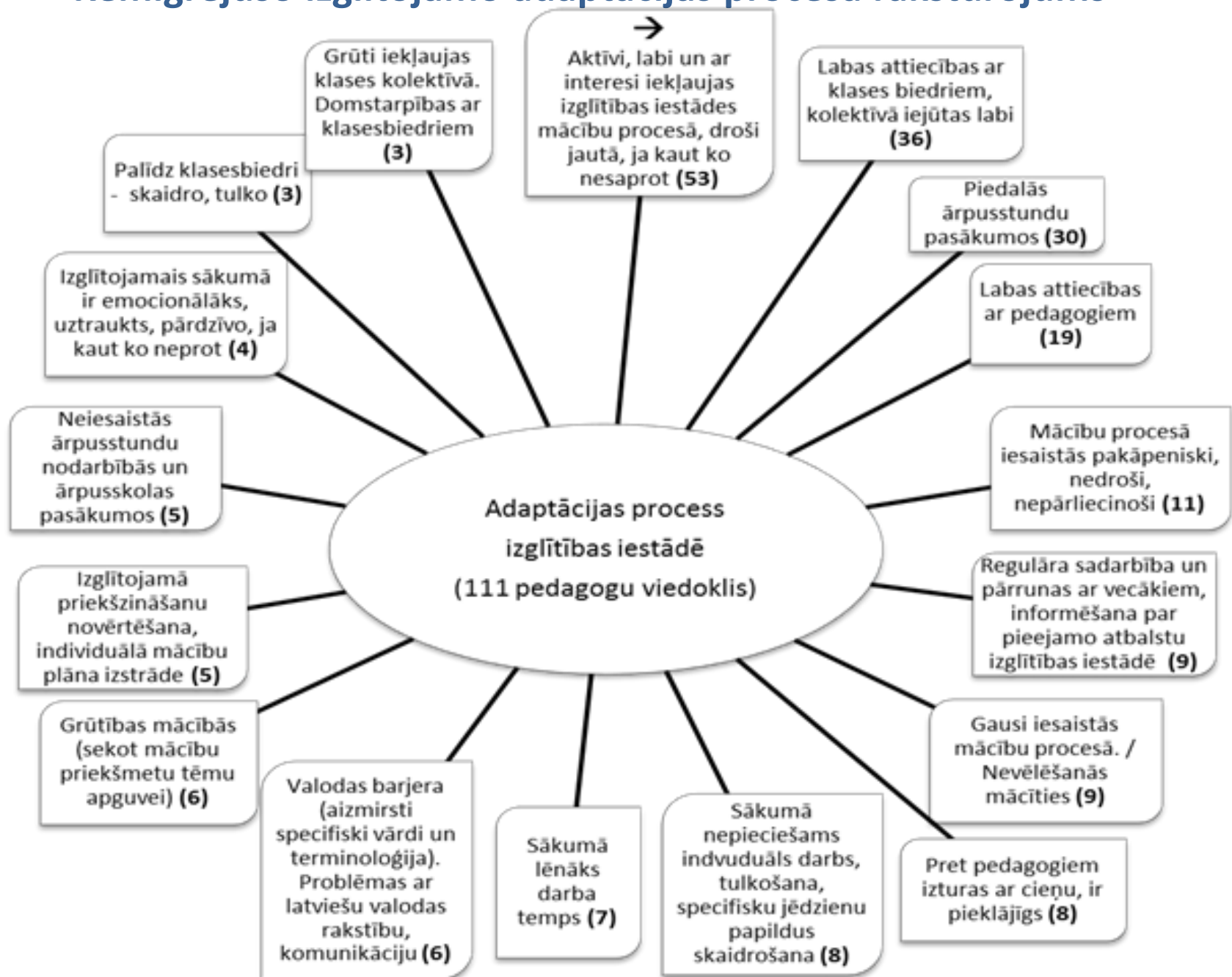

Ar problēmām, mācot izglītojamos, kuri atgriežas no mācībām citā valstī, nesaskaras noteiktu mācību priekšmetu pedagogi, piemēram, sporta, mūzikas, angļu valodas pedagogi.

Pedagogu (111) viedoklis par remigrējušo izglītojamo latviešu valodas prasmi

Remigrējušo izglītojamo valodas prasmes raksturojums	Pedagogu skaits, kuri norādīja attiecīgo atbilžu variantu
Brīvi sazinās latviešu valodā (sarunvaloda)	57
Ir problēmas ar specifisku terminoloģiju	41
Ir problēmas saprast latviešu valodu, runāt latviešu valodā	22
Problēmas saprast latviešu valodu un runāt latviešu valodā ir tikai mācību sākumā	12
Cits variants (Ir problēmas, jo mājās saziņas valoda ir krievu valoda; Problēmas tikai ar rakstīšanu latviešu valodā; Vispār nezina latviešu valodu; Runā un saprot, bet neraksta un nelasa (neprot burtus) latviešu valodā.)	6

Remigrējušo izglītojamo adaptācijas procesa raksturojums

Īstenotie atbalsta pasākumi remigrējuša izglītojamā mācību procesā (direktoru un pedagogu viedoklis)

Direktori	Pedagogi
✓ Papildu konsultācijas atsevišķos mācību priekšmetos (16)	✓ Papildu konsultācijas, nodarbības (37)
✓ Sastādīts individuālais mācību plāns (13)	✓ Individuāls pedagoga darbs (22)
✓ Sadarbība ar vecākiem (12)	✓ Izmanto diferencētus uzdevumus (12)
✓ Pedagogu ieguldītais individuālais darbs, diferencētu uzdevumu izstrāde (12)	✓ Sadarbība ar vecākiem (10)
✓ Izglītojamā priekšzināšanu pārbaude (11)	✓ Individuālais darba plāns (10)
✓ Iesaistīts atbalsta personāls (10) (psihologa un sociālā pedagoga atbalsts)	✓ Īpašs klases audzinātāja atbalsts (7)
✓ Palīdzība izglītojamajam latviešu valodas apgūvē (8)	✓ Logopēda nodarbības un sociālā pedagoga atbalsts (5)
✓ Logopēda metodiskais atbalsts (7)	✓ Sadarbības veicināšana starp klasesbiedriem (5)
✓ Palīdzība adaptēties klasē (5)	✓ Starpinstitucionālā sadarbība (4)
✓ Pedagogiem tiek sniegts atbalsts darbā ar remigrējušiem izglītojamajiem (5)	

Īstenotie atbalsta pasākumi remigrējuša izglītojamā mācību procesā (vecāku viedoklis)

Uzsākot mācības Latvijā

- ✓ Papildkonsultācijas (17)
- ✓ Izstrādāts individuāls mācību plāns (6)
- ✓ No izglītības iestādes netika saņemts nekāds atbalsts (6)
- ✓ Konsultācijas vecākiem un pārrunas ar pedagogiem (4)
- ✓ Pagarināts pārbaudes darbu nokārtošanas termiņš (4)
- ✓ Pedagoģs individuāli strādāja ar izglītojamo (3)
- ✓ Saņemts logopēda atbalsts (3)
- ✓ Pedagoģs bija izstrādājis diferencētus uzdevumus (3)
- ✓ Izglītības iestāde nodrošināja ar mācību materiāliem (2)
- ✓ Palīdzība adaptēties klasē (2)

(iespēja iepazīties ar izglītības iestādi un skolasbiedriem mācību gada nogalē, lai jaunajā mācību gadā septembrī nekas nebūtu svešs)

Uzsākot mācības ārvalstīs

- ✓ Piedāvātas papildu nodarbības valodas apgūvē, tai skaitā arī grupu nodarbības (13)
- ✓ Pedagoģu atbalsts un augsts tolerances līmenis pret iebrucējiem (7)
- ✓ "Uzticības personas", kas palīdz iejusties. Individuālais tulks vai pedagoģs (6)
- ✓ Aprakstošās liecības, kas palīdzēja izprast bērna progresu (2)
- ✓ Regulāras pedagoģu un vecāku tikšanās, regulāri sociālie pasākumi (2)
- ✓ Vērtēšana nenotika ar atzīmēm (1)
- ✓ "Antibulinga politika" - par vardarbību pret izglītojamo, kurš ieradies no citas valsts, izslēdz no izglītības iestādes (1)
- ✓ Nekādi atbalsta pasākumi vecākiem vai izglītojamajam netika sniegti (2)

10 būtiskākās minētās problēmas remigrējušo izglītojamo mācību procesā (pēc pieminēšanas biežuma, 1. – visbiežāk minētā atbilde)

N.P.K.	Direktori	Pedagogi	Vecāki
1.	Izglītības programmu nesakritība	Latviešu valodas neprasme	Izglītības programmu nesakritība
2.	Nepietiekamas latviešu valodas zināšanas.	Atšķirīgais valstu mācību organizēšanas process un metodika	Nav saskāries ar problēmām, skolas vadība bija pretimnākoša
3.	Citās valstīs ir zemākas prasības, atšķirīga vērtēšanas kārtība	Mācību programmu nesakritība	Pedagogu izpratnes un tolerances trūkums
4.	Kultūras un vērtību atšķirības	Nav saskārušies ar problēmām (sporta, mūzikas, angļu valodas pedagogi)	Problēmas ar dokumentu atzišanu
5.	Problēmas ar latviešu valodas apguvi	Papildus jāskaidro specifiska terminoloģija	Iekļaušanās izglītības iestādes darba kārtībā. Piemēram, ka mācību stundu laikā nevar brīvi staigāt pa klasi
6.	Pedagoga papilddarbs netiek apmaksāts	Izglītojamo sākumā ir emocionālāks, uztraucas	Problēmas ar latviešu valodu
7.	Savstarpējās attiecības un iekļaušanās klasē	Zemāks zināšanu līmenis	Psiholoģiskas grūtības. Sliktas attiecības ar klasesbiedriem. Klasesbiedri "dara pāri"
8.	Nepietiekami cilvēkresursi un finanšu resursi individuālo plānu izveidei un īstenošanai	Izglītojamo neapmeklē konsultācijas, nav ieinteresēts mācībās	Pedagogi nenovērtē bērna zināšanas (piemēram, svešvalodu zināšanas)
9.	„Kurā klasē izglītojamo likt” – grūti veikt izglītojamā sasniegumu vērtēšanu.	Pedagogam trūkst laika resursa, lai strādātu individuāli ar izglītojamo	Pedagogu iniciatīvas trūkums
10.	Problēmas ar divvalodīgām un trīsvalodīgām ģimenēm	Liels laiks tiek ieguldīts papildmateriālu sagatavošanā, individuāla plāna izstrādē	Daudz jāstrādā mājās papildus

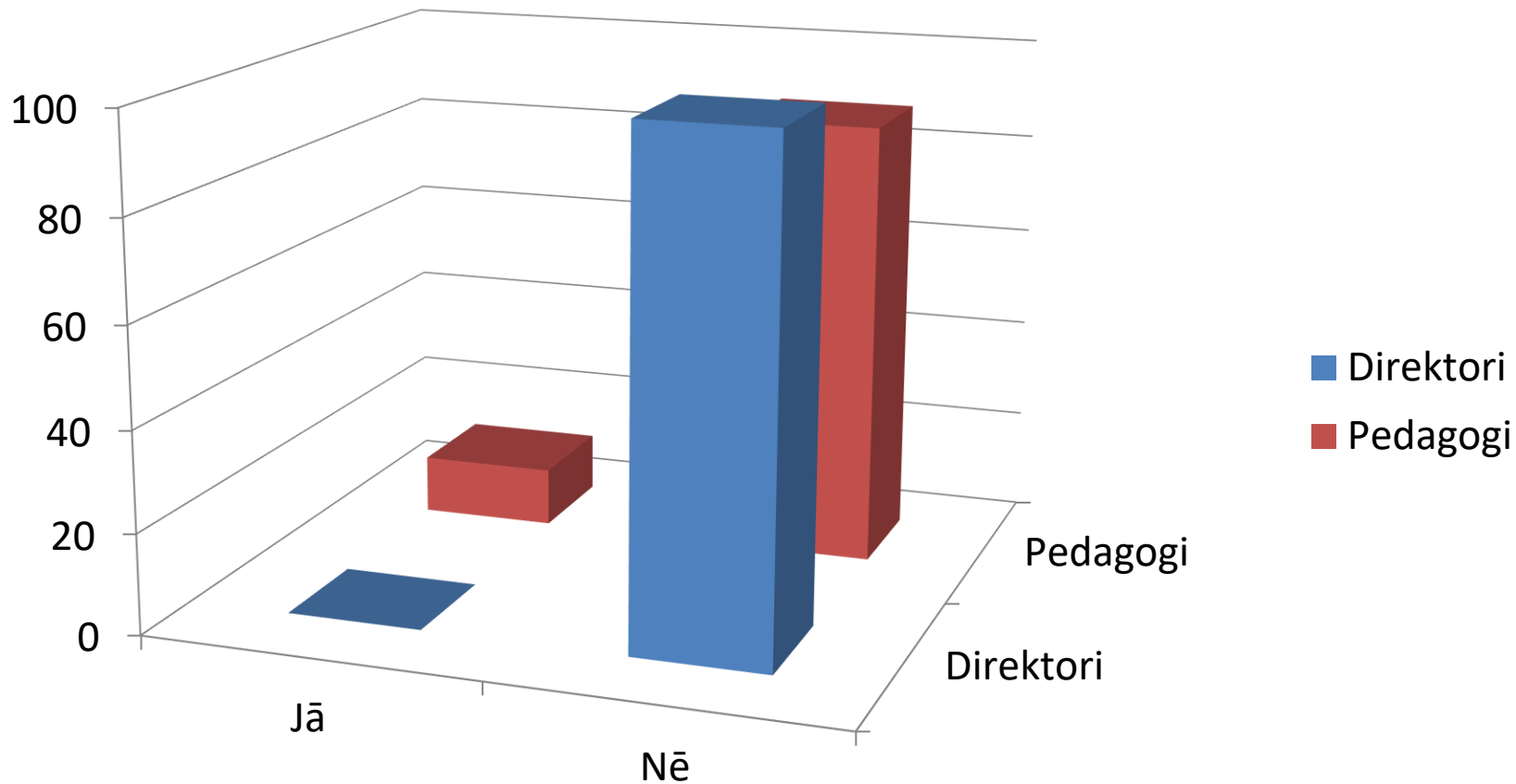
**10 nepieciešamākie atbalsta pasākumi izglītojamo iekļaušanai mācību procesā Latvijā
(pēc pieminēšanas biežuma, 1. – visbiežāk minētā atbilde)**

N.P.K.	Direktori	Pedagogi	Vecāki
1.	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu	Bezmaksas papildstundas un konsultācijas.
2.	Metodiskie materiāli	Metodiskie, mācību materiāli	Administrācijas palīdzība, pedagogu izpratne
3.	Pedagogu tālākizglītība par remigrējušo bērnu iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā	Logopēda, psihologa un sociālā pedagoga atbalsts	Logopēda, sociālā pedagoga, psihologa atbalsts (arī vecākiem)
4.	Logopēda, psihologa atbalsts (arī vecākiem)	Papildu konsultācijas, nodarbības (bezmaksas)	Papildu stundas latviešu valodā (pulciņi)
5.	Pieejami pozitīvas pieredzes piemēri, iespēja apmainīties ar pieredzi	Izstrādāta vienota programma remigrējušiem izglītojamajiem	Vecākiem būtu nepieciešama praktiska informācija par izglītības sistēmu Latvijā
6.	Konsultāciju iespēja pedagogiem par piemērotākajām mācību metodēm un materiāliem	Īpašs atbalsts nav nepieciešams (tā norāda sporta, mūzikas, angļu valodas pedagogi)	Pedagogu tālākizglītība par remigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā
7.	Atsevišķs pedagogs darbam ar remigrējušiem izglītojamajiem	Pedagoga palīga piesaistīšana	Individuālā pieeja
8.	Palīdzība programmu pielīdzināšanā	Pedagogu sadarbība	Radoša pieeja mācību metodēs.
9.	Papildstundas latviešu valodā un literatūrā	Pedagoga atbalsts un izpratnes veicināšana	Izglītības iestādes atbalsts nav nepieciešams, daudz nozīmīgāks ir ģimenes atbalsts
10.	Pedagoga palīga piesaistīšana	Pedagogiem pieejami pozitīvas pieredzes piemēri, iespēja apmainīties ar pieredzi.	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu

Secinājumi, kas prasa "īpašu" uzmanību

- Vecāki norāda, ka izglītības iestādē netiek novērtētas izglītojamā svešvalodu zināšanas, tādējādi tiek likts akcents uz to, ko **remigrējušais izglītojamais neprot, nevis prot un var sniegt** klasesbiedriem.
- Vecāki norāda, ka psiholoģiskas grūtības, sliktas attiecības ar klases / skolas biedriem un tas, ka klasesbiedri "dara pāri", ir problēma, kas bieži vairāk traucē integrāciju kā grūtības mācībās.
- Ja direktoru un pedagogu norādītās problēmas ir saistītas vairāk ar mācību saturu, izglītojamo zināšanām, tad vecāki vairāk akcentē attieksmes aspektu.

Izpētes jautājums: «Vai izglītības iestādē pēdējo divu gadu laikā ir bijušas grūtības, problēmas, kuru pamatā ir izglītojamo valodas, reliģijas, kultūras atšķirības?» (%) (2016)

Izpētes jautājums: «Vai izglītības iestādē pēdējo divu gadu laikā ir bijušas grūtības, problēmas, kuru pamatā ir izglītojamo valodas, reliģijas, kultūras atšķirības?» (II)

Pedagogu norādītās grūtības un problēmas, kuru pamatā ir izglītojamo valodas, reliģijas, kultūras atšķirības, kuras viņi ir sastapuši mācību un audzināšanas procesā:

- izglītojamie neprot latviešu valodu vai viņiem ir nepietiekamas latviešu valodas zināšanas;
- remigrējušo izglītojamo mācību un audzināšanas process kopumā;
- komunikācijas problēmas ar imigrējušiem izglītojamajiem. Pedagogi ir norādījuši ķīniešu, taizemiešu, gruzīnu, japāņu, ukraiņu tautības imigrējušos izglītojamos;
- komunikācijas problēmas ar romu izglītojamajiem;
- neattaisnoti mācību stundu/nodarbību kavējumi;
- remigrējušo un imigrējušo izglītojamo vecāku iebildumi par mācību un audzināšanas procesu;
- reliģiska rakstura iebildumi par mācību un audzināšanas procesu.

Mērķis

Izglītojamā

- **klātbūtne** (pieeja izglītībai un izglītības iestādes apmeklēšana)
- **līdzdalība** (mācīšanās pieredzes kvalitāte no izglītojamā perspektīvas)
- **sasniegumi** (mācību process un izglītības programmas apguves rezultāti)
- **labbūtība** (droša un atbalstoša vide)

Papildus

- Cik viegli vai grūti bērnam iekļauties skolā pēc atgriešanās no dzīves ārvalstīs <http://www.delfi.lv/calis/jaunumi/cik-viegli-vai-gruti-bernam-ieklaudies-skola-pecatgriesanas-no-dzives-arvalstis.d?id=45294560>.
- Ikviens ir gaidīts skolā! Metodiskais materiāls pedagogiem jauniebraukušo skolēnu un viņu ģimeņu iekļaušanās sekmēšanai http://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/30/06/2014/Methodiskais_materials_Ikviens_ir_gaidits_skola.pdf.
- Izglītojamo ar ārvalstu izglītības pieredzi integrācija Latvijas izglītības sistēmā: tiesiskais regulējums, problēmas, risinājumi http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/Diaspora_MacibuMateriali/Raksts_Mihailovs_Picukane.pdf
- Materiāls darbam ar jauniebraucēju un reemigrantu bērniem izglītības iestādēs. Rīgas skolu pieredze. Rīga, 2017.
- Par analītisko izpēti „Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā” http://www.ikvd.gov.lv/assets/files/2013/citi/iesniegumi/20102014_117_6_ZINOJUMS_PAR_ANAL_lab.pdf.
- Patvēruma meklētāju uzņemšanā iesaistīto speciālistu un brīvprātīgo pieredze darbā ar patvēruma meklētājiem un garīgās veselības problēmu risināšana https://www.spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Sabiedribas%20veselibas%20petijumi/begli_final.pdf.
- Patvēruma meklētāju uzņemšana Latvijā: biežāk uzdotie jautājumi un atbildes http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/images/patv%C4%93rums/Jaut%C4%81jumi%20un%20atb_ildes.pdf.
- Pētījums par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, piekļuvi izglītībai Latvijā http://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/29/01/2012/Gala_zinojums_ped.pdf.
- Situācijas izpētes apkopojums par jauniebraucēju un reemigrantu bērnu iekļaušanos Rīgas vispārizglītojošajās skolās http://www.iksd.riga.lv/upload_file/IKSD_pievienotie/0_2014/2014_05/Situacijas%20izpete%20jauniebr_Rigas%20sk_2014.pdf.
- Integrācija sākas ar mācīšanos: Latvijas pieredze 21. gadsimtā. Sastādītāja Sanita Lazdiņa. Rīga, LVA, 2016.
- Pičukāne Ē. Kā es strādāju ar cilvēkiem, kas svešā valstī mācās valodu. Skolu psihologs Nr. 3, 2016.

Paldies!